

Portræt af Omsorgsmedhjælperen

F O A - F A G O G A R B E J D E

Indhold

Indledning	3
Landsbyen Sølund	4
Landsbyen Sølund – leder	9
Musvågevej	12
Daghjemmet Øresund	16

Politisk ansvarlig: Jakob Sølvhøj

Redaktion: Jan Simon Petersen

Tekst og foto: Jette Rantorp

Layout: GraFOA Maja Honoré

Tryk: FOAs trykkeri og Pjec1heden, juni 2012

Indledning

Omsorgsmedhjælperen

I denne pjece kan du møde Anette, Preben og Todd. Tre mennesker, der i deres daglige arbejde drager omsorg for voksne medmennesker med større eller mindre fysiske og psykiske handicaps.

De har forskellige uddannelser bag sig, og de arbejder forskellige steder. Men den virkelighed, de møder i deres hverdag er den samme.

Alle arbejder de med mennesker, der ikke ville kunne klare sig uden deres hjælp. Og det stiller helt specielle krav til deres etik, indlevelsesevne og omstillingsparathed og til deres personlige og faglige udvikling.

For det kan være grænseudfordrende at arbejde med mennesker, der ikke selv er i stand til at sørge for personlig hygiejne, og som kan blive voldsomme og aggressive, fordi de ikke kan udtrykke deres følelser og behov.

Og det kan være vanskeligt at holde balancen, når man på den ene side skal hjælpe i stort og småt – og på den anden side skal respektere, at borgeren har krav på et værdigt liv og har samme rettigheder som alle andre.

Det er nogle af de etiske dilemmaer, faget indeholder. Men det er netop disse udfordringer, der gør arbejdet spændende og berigende, mener de 3.

De har alle været i faget i mange år. Og de kan lide det.

“Det er et arbejde, der går under huden og i hjertet,” siger Preben.

“Jeg er dybt forelsket i arbejdet med disse mennesker,” siger Anette.

Og Todd konstaterer: ”Det er ikke det negative og unormale, man skal fokusere på. Det er derimod de overraskende, sjove og kærlige oplevelser. Og dem er der mange af.”

Anette, Preben og Todd er på mange måder typiske repræsentanter for omsorgsmedhjælperne.

En undersøgelse foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitetsskole Aarhus Universitet (DPU) viser, at hele 96 procent af omsorgsmedhjælperne er glade for deres arbejde. 40 procent har været inden for faget i mere end 10 år. Og 65 procent regner med at være inden for faget om 3 år.

Læs mere om Anette, Preben og Todd og mød også boenhedsleder Vivi og hør, hvordan hun ser på omsorgsmedhjælperne.

God fornøjelse.

Bånd. Tommy har masser af bånd, som han har sunget ind sammen med Anette, og som han elsker at lytte til.

Omsorgsmedhjælper Landsbyen Sølund

Der er store personlige udfordringer for Anette Flensborg Teglgaard i jobbet som pædagogisk assistent i Landsbyen Sølund.

Man skal optræde med stor moderlighed overfor Else på 32, hvis sprogudvikling er stærkt begrænset.

Derimod kan man godt tale med Erling på 64, som er vild med at kigge i blade og snakke om gamle dage, men ikke kan sætte ord på sine følelser – ”Jeg er glad” eller ”Jeg er ked af det”.

Og med Tommy skal man synge og lege. For trods sine 58 år, er Tommy en lille dreng, som har en usynlig ven, der hedder Buster, og som elsker sine tøjdyr og portrætterne af mor og far på væggen.

”De har alle krav på, at deres signaler bliver forstået, og de bliver mødt

Hår. Erling elsker Anettes hår og griber enhver chance for at komme til at røre ved det.

Lykkelig uvidende. Tommy er kommet til skade med sit ben og burde ikke kunne gå. Men det ved han ikke, så han gør det alligevel – nogle gange ved hjælp af rollator.

lige dér, hvor de er,” siger pædagogisk assistent *Anette Flensborg Teglgaard*, aften-vagt i Landsbyen Sølund i Skanderborg.

“Så det er et job, der stiller store krav. Man skal virkelig være omstillingsparat.”

Jeg blev dybt forelsket

Anette Flensborg Teglgaard, 52 år, lægger ikke skjul på, at hun som ung ikke drømte om at komme til at arbejde med udviklingshæmmede mennesker.

Men da hun for 16 år siden måtte

Landsbyen Sølund, Skanderborg

Danmarks største institution for voksne fysisk og psykisk handicappede med cirka 220 beboere i alderen 18 – 100 år og cirka 550 ansatte.

Anettes special-boenhed: 8 borgere – 2 kvinder og 6 mænd, de fleste med psykiske lidelser.

Alder: 32 – 64 år.

Udviklingstrin: ½ – 4 år.

Ansatte: Cirka 20.

opgive sit job som zoneterapeut og massør med egen klinik på grund af slidgigt, kom hun på Sølund – og opdagede til sin overraskelse, at hun kunne lide det.

“Jeg er
gæst
i deres
hjem”

Brillevalg. Beboerne skal selv bestemme så meget som muligt. Så da Erling skal have nye briller, er det ham, der bestemmer hvilke.

“Jeg blev dybt forelsket i arbejdet med disse skønne mennesker,” siger hun.

“Faktisk har jeg prøvet at søge væk et par gange, fordi jeg gerne ville arbejde på hospice. Men så har jeg siddet til ansættelsessamtale og rost mit job i høje toner. Og så har jeg tænkt: Hvorfor er det lige, du søger væk?”

Ude af sig selv

I den tid Anette har arbejdet på Sølund, har hun både taget en pædagogisk assistentuddannelse og deltaget i kurser – blandt andet i *Gentle Teaching*

(blid læring), som er Sølands filosofiske grundlag.

“Uddannelsen har ikke ændret mine arbejdsopgaver, men den har gjort mig bedre til at følge med i de faglige diskussioner,” siger Anette.

Derimod har kurserne i *Gentle Teaching* betydet utroligt meget.

“Det handler om ægte respekt, indlevelse og omsorg. For eksempel betragter jeg mig som gæst, når jeg kommer i beboernes lejlighed. En gæst, som er taknemmelig for at blive inviteret indenfor og håber at kunne gøre en forskel for den, der bor her – ikke

Husdyr. Dette andepar har holdt til omkring boenheden i mange år – til stor glæde for beboerne.

mindst når vedkommende har det svært,” siger Anette.

“Det sker jo, at en beboer bliver ‘ude af sig selv’. Og så er det en kæmpe udfordring for mig at få ham tilbage til sig selv igen. Jeg må bruge al min indlevelsesevne, livserfaring og viden om nonverbal kommunikation og pædagogik. Men når det lykkes, er jeg glad, når jeg går hjem – selvom det har været en hård dag.”

Med andre ord

“Det handler også om holdning, tænkemåde og sprog,” fortsætter Anette.

”Vi siger ikke ‘voldelig adfærd’, men ‘udfordrende kommunikation’ – i erkendelse af, at adfærden udtrykker noget, beboeren ikke kan sige på anden måde.”

“Vi siger heller ikke ‘Hold da op, hvor er han vanskelig’, men ‘Hold da op, hvor har han det vanskelig’. Det gør det meget lettere at have lyst til at hjælpe ham.”

Kontakt. Erling elsker gåture, hvor han har Anette helt for sig selv.

En tur på kontakt-øen

Det hører til Anettes daglige opgaver at invitere beboerne på et ophold på Kontakt-øen.

“Kontakt-øen er et tidspunkt på dagen, hvor borgeren ved, at jeg er koncentreret sammen med ham eller hende. Det kan vare 5 minutter eller ½ time, og borgeren kan også vælge det fra, men tilbuddet er der,” forklarer Anette.

For Else foregår det koncentrerede samvær ofte, mens hun ligger i badekarret, for det elsker hun. Mens Erling godt kan lide at have Anette helt for

sig selv på en gå- eller køretur. Og Tommy tit vælger at synge sange ind på bånd sammen med Anette – bånd, han siden lytter til igen og igen.

“Under alle omstændigheder er det en stund, hvor relationen mellem beboeren og omsorgspersonen styrkes. Og det er en utrolig vigtig del af vores arbejde,” siger Anette, før hun går ud for at gøre sine beboere klar til natten.

Professionelt. Jo, det er muligt at arbejde professionelt med kærlighed, mener leder Vivi Skou.

Omsorgsmedhjælper Landsbyen Sølund – leder

Både faglig og personlig udvikling er vigtig, når man arbejder med psykisk syge mennesker, mener boenhedsleder på Sølund, Vivi Skou.

Hvordan er helhedsindtrykket? Hvilke holdninger og værdier har hun? Er han empatisk?

Det er de egenskaber, der vurderes, når *Vivi Skou*, leder af 2 enheder med i alt 16 beboere i Landsbyen Sølund, skal ansætte en ny medarbejder.

“Man mærker hurtigt, om den person, der sidder foran én, har de kvaliteter, der skal til for at arbejde med hjertet,” siger hun.

“Og det er det vigtigste – uanset om det drejer sig om en pædagog eller en omsorgsmedhjælper.”

Bagning. Anette følger Tommy og Erling til bagning i Fælleshuset.

“For som fastansatte får alle de samme kurser og den samme viden og arbejder sammen på lige fod.”

Vi arbejder med hjertet

Gentle Teaching hører til den fælles viden, Sølunds ansatte deler. En filosofi udviklet af den amerikanske professor i psykologi John McGee, da han arbejdede med gadebørn i Brasilien.

Ifølge McGee er det en ikke-voldelig metode, man blandt andet kan bruge i arbejdet med mentalt syge – forudsat at man er indstillet på at udvikle sig selv i processen.

“Vi arbejder med beboernes livshistorie, for vi vil gerne se det hele menneske i vores handicappede beboere,” siger Vivi Skou.

“Det drejer sig om mennesker, der ikke har meget selvværd, som har været overladt til sig selv og ikke har oplevet at have betydning for andre som dem, de er. De skal lære at være i livet og vænne sig til at være i en relation til andre.”

“Derfor arbejder vi med hjertet. Med en autentisk kærlighed, der i vores professionelle liv giver plads til, at det er borgeren, det handler om. Og ikke os, der har et projekt, der skal gennemføres.”

”Kærlighed er nøgleordet”

Slik-uddeling. Erling elsker slik og kunne spise uane-
de mængder, så Anette må administrere det.

Stort fald i medicinforbruget

Personalets selv-udvikling er en væsentlig del af *Gentle Teaching* – en stadig refleksion over, hvordan man griber tingene an.

“Udgangspunktet er, at det ikke er borgeren, der skal udvikle sig – det er mig, så jeg kan give plads til borgerens udvikling. Jeg skal være åben for de signaler fra borgeren, vi kan bygge på, og kunne se, hvad der giver mening for ham eller hende,” siger Vivi Skou.

Metoden har været anvendt i Sølund i næsten 20 år. Og resultatet er slående.

“Tidligere var det helt almindeligt, at vore psykisk syge beboere blev fikseret og kraftigt medicineret. I dag hæn-
der det, vi giver beroligende medicin – men det er sjældent,” siger Vivi Skou.

“Det er
ensomt
at være
nattevagt”

Omsorgsmedhjælper Musvågevej

Men det er også et job, der går under huden, mener omsorgsmedhjælper Preben Bakbo Sloth.

“Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver.”

Ordene stammer fra den danske teolog K.E. Løgstrups bog *Den etiske fordring* fra 1956.

Men de kan også læses på et maskinskrevet opslag på en dør i Københavns Kommunes bo- og dagtilbud på Musvågevej i byens nordvestkvarter.

“En påmindelse til alle os, der arbej-

Overlap. Omsorgsmedhjælper Julie Jensen orienterer Preben om, hvad der er sket i aftenens løb.

der her, om at vi har et moralsk ansvar i vores job,” siger nattevagt *Preben Bakbo Sloth*. Og tilføjer:

“Det er ord, jeg har tænkt meget over. For man må gøre sig klart, at de mennesker, vi arbejder med, er fuldstændig afhængige af os og vores humør. Så har jeg en minus-dag, gør jeg mit bedste for, at det ikke kommer til udtryk over for dem.”

Arbejdstiden tiltalte mig

Oprindelig er Preben Bakbo Sloth, 48 år, uddannet blomsterdekoratør, men måtte opgive faget på grund af allergi.

Københavns Kommunes bo- og dagtilbud, Musvågevej, København

50 beboere med forskellige varige funktionsnedsættelser.

Alder: 20 – 70 år.

Ansatte: 75 pædagoger, omsorgsmedhjælpere, sosu-assistenter, sygeplejersker, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

I stedet fik han arbejde som bartender, pædagogmedhjælper og café-medarbejder i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. Og for otte år siden som fast nattevagt på Musvågevej.

“Det var i først omgang arbejdsti-

Nænsomt. Fire gange i løbet af natten skal Preben vende denne spastisk lammede mand, så han ikke får liggesår.

derne, der tiltalte mig – 7 dages natarbejde og 7 dage fri. For jeg studerer religionsvidenskab på deltid, og så kunne jeg læse i de rolige nætter,” siger han.

“Men man kan ikke passe svage mennesker med venstre hånd. Så jeg får ikke læst så meget. Det er et arbejde, der går under huden og i hjertet. Og det skal det også – ellers skal man ikke være her.”

Alligevel er Preben ikke i tvivl: Den dag han har sin bachelor i religionsvidenskab, vil han arbejde med kristen-muslimsk dialog.

“Det trænger vi til,” siger han.

Hektisk eller stille

Prebens arbejdsnat starter klokken 22.30, når beboerne er i seng. Han snakker med aftenvagterne, om der er sket noget, han skal være opmærksom på. Læser meddelelser på computeren. Og kigger til de beboere, han har ansvar for. Er alt i orden? Sover de godt?

Så følger en nat, hvor nogle skal have skiftet ble, og nogle hjælpes på toilettet, hvor en spastisk lammet skal vendes med jævne mellemrum for ikke at få liggesår, og hvor en sengealarm måske melder om et epileptisk anfald.

“Natten kan være hektisk, men den

Alene. "Som nattevagt skal man kunne lide at arbejde alene," siger Preben, der tilbringer det meste af sin arbejdstid uden kolleger omkring sig.

kan også være meget stille," siger Preben.

"Det er et ensomt job at være nattevagt. Så det er noget man enten vælger, fordi man er udpræget B-menneske, eller fordi man trives med at arbejde alene."

Det gør mig taknemmelig

Om morgenen, før vagten slutter kl. 7.15, er der mere liv. Preben skal hjælpe 3 beboere med morgentoilette og morgenmad, og 1 beboer skal have medicin for at kunne folde arme og ben ud og få tøj på.

"Det kræver tålmodighed at arbejde

med handicappede, som siger eller spørger om det samme igen og igen. Og det er en voldsom udfordring af ens egne grænser at skulle hjælpe voksne mennesker med deres personlige hygiejne," siger Preben.

"Men det er også det, der gør arbejdet spændende. At man udvikler kontakt og nærhed til sine beboere og prøver at lære dem nye færdigheder og fastholde de kompetencer, de allerede har."

"Det er et job, der giver utroligt meget. Også en dyb taknemmelighed over det liv og de muligheder, man selv har."

Massør. Todd Tran er egentlig uddannet shiatsu-massør. Men nu har han arbejdet i 15 år på Øresund og kunne ikke tænke sig andet.

Omsorgsmedhjælper Daghjemmet Øresund

Sympati, forståelse og daglig fysisk aktivitet er grundpiller i arbejdet for omsorgsmedhjælper Todd Tran.

I grøn gruppe på daghjemmet Øresund i København kommer folk med særlige handicaps.

7 skæve eksistenser, som ikke har noget sprog, som skal have skiftet ble, som har sære vaner og kan være uforudsigelige og voldsomme. Men også søde, sjove og kærlige.

Og det er netop det, der får omsorgsmedhjælper *Todd Tran*, 47 år, til at elske sit job.

”Jeg kan simpelthen lide, at de er anderledes,” siger han.

”For selvfølgelig kan det være grænseudfordrende, når de skal have skiftet ble eller bliver aggressive. Men det er

“Jeg kan li’, at de er anderledes”

ikke det negative og unormale, man skal fokusere på.”

”Det er derimod de overraskende, sjove og kærlige oplevelser. Og dem er der mange af.”

15 år med samme borgere

Det var en dansk kvinde, der for 16 år siden fik Todd Tran til at forlade sit hjemland Canada, gifte sig og bosætte sig i København. Og her fik en ven ham ind på daghjemmet Øresund, selvom han egentlig er uddannet shiatsu-massør.

”Jeg var lige kommet til Danmark

Daghjemmet Øresund, Østerbro i København

Borgere: 18 fysisk og psykisk handicappede over 18 år, fordelt på 3 grupper.

Alder: 35 – 78 år.

Udviklingstrin: 1,5 – 3 år.

Ansatte: 1 leder, 6 pædagoger, 2 omsorgsmedhjælpere og 1 studerende.

og var i gang med at lære dansk, da han spurgte, om jeg ikke kunne tænke mig et rengøringsjob på daghjemmet.”

Det kunne Todd. Og da han viste sig at være god til omgås borgerne, blev han snart vikar for omsorgsmed-

Kaffetår. Kaffen er klar, når borgerne ankommer til Øresund. Og før man går i gang med dagens aktiviteter, sørger Todd for, at alle får en kop.

hjelperne på Øresund og senere fast-ansat.

Det har han nu været i 15 år med de samme 7 borgere – 2 kvinder og 5 mænd. Han har lært deres særheder at kende, lært at tyde deres tegn og lyde og er blevet ekspert i at fornemme, når humør-barometeret truer med storm.

Gåture dæmper volden

Det er nemlig ikke altid, stemningen er så rolig som på denne tidlige forårsdag, da 2 busser fra bostedet CAS på Amager ankommer med 18 borgere til Øresund.

”Nogle gange kan de være meget voldsomme – både overfor sig selv, hinanden og personalet. Så man kan godt blive udsat for spark og slag eller pludselig stå med en spytklat på tøjet,” siger Todd.

I de situationer er der ikke andet at gøre end at fastholde borgeren, og alle Øresunds ansatte har været på kursus i, hvordan det skal gøres, og hvordan man kan frigøre sig fra et overgreb.

”Men det sker ikke så tit,” siger Todd. ”Man lærer at se tegnene og tage sine forholdsregler. Desuden går vi tur hver dag, for vi har erfaret, at det dæm-

Kurser. "Jeg har opgivet at tage en uddannelse. Men jeg får masser af kurser. For eksempel har jeg lige været på kursus i Tegn-til-tale," fortæller Todd.

Motion. Todd på gåtur med Torben og Theodor. "Det brænder energien af og giver afløb for voldsomme tendenser," siger Todd.

per volden, hvis borgerne kommer ud i luften og får brændt energien af."

De er mine venner

Da Todd begyndte som omsorgsmedhjælper, var det hans plan at læse pædagogik. Men så fik han børn, det blev ikke til noget, og han befinder sig egentlig godt som omsorgsmedhjælper.

"Jeg er omgivet af kompetente og hjælpsomme pædagoger, som gerne deler deres viden med mig, og jeg har deltaget i mange kurser," siger Todd.

Så tilføjer han:

"Det allervigtigste i jobbet er, at

man kan lide borgerne og møde dem, hvor de er."

"På en måde vil jeg kalde dem mine venner. For jeg er stort set lige så meget sammen med dem som med min familie."

"Og havde jeg et svært handicappet barn, ville jeg ikke have spor imod at sende det hen til os."

I denne pjece kan du møde Anette, Preben og Todd. Tre mennesker, der i deres daglige arbejde drager omsorg for voksne med mennesker med større eller mindre fysiske og psykiske handicaps.

De har alle været i faget i mange år. Og de kan lide det.

"Det er et arbejde, der går under huden og i hjertet," siger Preben.

"Jeg er dybt forelsket i arbejdet med disse mennesker," siger Anette.

Og Todd konstaterer: "Det er ikke det negative og unormale, man skal fokusere på. Det er derimod de overraskende, sjove og kærlige oplevelser. Og dem er der mange af."

Anette, Preben og Todd er på mange måder typiske repræsentanter for omsorgsmedhjælperne.

Omsorgsmedhjælperne er en del af FOAs Pædagogiske Sektor, og på landsplan varetages deres interesser af sektorbestyrelsen og omsorgsmedhjælpernes faglige udvalg.

Omsorgsmedhjælperne er desuden medlemmer i de lokale FOA-afdelinger, hvor deres interesser i forhold til deres konkrete løn og arbejdsforhold varetages.

Staunings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26
www.foa.dk